Antroji Anykščių Šv. Mato bažnyčia – „didinga senoji bazilika“

Second St Matthew's Church in Anykščiai - "Magnificent Old Basilica"

1677 m. Anykščius nusiaubė gaisras, kuriame iki pamatų sudegė Šv. Mato bažnyčia. Praėjus šešeriems metams, 1683 m. buvo pastatyta nauja medinė bažnyčia su mūriniu Didžiuoju altoriumi, vėlesniuose inventoriuose vadinama „didinga senąja bazilika“. Šventovės istorijos tyrinėtojų teigimu bei išlikusių inventorinių aprašų duomenimis, ji buvo viena turtingiausių Vilniaus vyskupijų bažnyčių.

In 1677 Anykščiai was devastated by a fire in which St Matthew's Church burned to the ground. Six years later, in 1683, a new wooden church with a stonework high altar was built. It was called the "magnificent old basilica" in later inventories. According to the researchers of its history and the surviving inventories, it was one of the richest churches in the Diocese of Vilnius.

Antroji Anykščių katalikų bažnyčia buvo pastatyta senosios šventovės vietoje, daugiausia LDK etmono Mykolo Kazimiero Paco bei buvusio Anykščių klebono, vėliau Vendeno vyskupo Aleksandro Kristupo Chodkevičiaus ir viso Ukmergės pavieto gyventojų lėšomis. Iš išlikusių inventorių žinoma, kad kryžiaus plano šventovę puošė penki bokšteliai, o bažnyčios viduje buvo šešį altoriai. Bažnyčios inventoriaus aprašuose suskaičiuoti 23 dideli ir 4 mažesni bažnyčios langai. Atskirai nuo bažnyčios stovėjo varpinė. Trys jos varpai buvo restauruoti po gaisrų. Prie bažnyčios stovėjo medinis klebonijos pastatas, su XVI a. išmūrytais rūsiais. 1642 m. klebonija buvo dviejų aukštų, su išmūrytais rūsiais, iš dalies „prūsiško mūro“. Klebonijai taip pat priklausė dvi kepyklos, nedidelės arklidės ir tvartelis. Po penkių dešimtmečių parapija ištiko didžiulė nelaimė: apie 1732 m., kartu su mokykla, iki pamatų vėl sudegė Anykščių bažnyčia. Jos vietoje laikinai surėsta paprasta, nedidelė koplyčia. Joje parapijiečiai meldėsi daugiau nei dvidešimt metų, kol buvo pastatyta naujoji barokinė šventovė.

The second Catholic church in Anykščiai was built on the site of the old one and was mainly funded by Field Hetman of the Grand Duchy of Lithuania Mykolas Kazimieras Pacas and Aleksandras Kristupas Chodkevičius, the former parish rector of Anykščiai, later the Bishop of Wenden, as well as the inhabitants of Ukmergė County. The surviving inventories show that the church was cross-planned with five spires and had six altars. The church inventory lists 23 large and 4 smaller windows. The bell tower stood separately from the church. Three of its bells were restored after fires. A wooden parsonage with a 16th-century masonry cellar stood next to the church. In 1642 the parsonage was two-storeyed, with bricked cellars, partly of the so-called 'Prussian masonry'. The parsonage also had two bakeries, a small stable and a barn. Five decades later the parish was struck by a major disaster: around 1732 Anykščiai church burned to the ground again, along with the school. A simple small chapel was temporarily built in its place. The parishioners prayed there for more than twenty years until the new Baroque church was built.

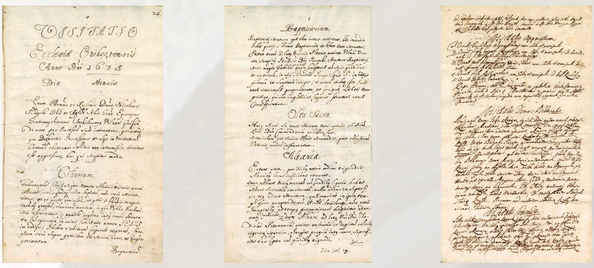
Nikola Sansonas (Nicolas Sanson d'Abbéville, 1600–1667), „Lietuvos dalies su Vilniaus ir Trakų vaivadijomis žemėlapis „Partie de Lithuanie...“, Paryžius, Prancūzija, 1665 m., Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai.

Nežinomas XVII a. dailininkas, „Mykolas Kazimieras Pacas (1624–1682 m.)“, Vilniaus Šv. Petro ir Povilo bažnyčia

Nežinomas XVIII a. dailininkas, „Anykščių klebonas, vėliau Vendeno vyskupas Aleksandras Kristupas Chodkevičius“, Lietuvos nacionalinis dailės muziejus.

Anykščių bažnyčios vizitacija, 1678 m., Vilniaus universiteto biblioteka, f. 57-B54-285, l. 24–4